

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ
ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА УЧНІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

**Дипломна робота
на здобуття ступеня вищої освіти магістр**

Виконала: студентка 2курсу, 261 М гр.
Спеціальності 013 Початкова освіта
Кушнір Вікторія Олегівна
Керівник доц. Валуєва І.В.
Рецензент доц. Анісімова А.Е.

Херсон - 2020 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА ЯК	
СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА.....	6
1.1. Аналіз поняття «Цифрове громадянство».....	6
1.2. Модель цифрового громадянства.....	8
1.3. Стратегії формування цифрового громадянства.....	15
1.4. Навчальна програма формування цифрового громадянства.....	19
РОЗДІЛ 2	
СИСТЕМА РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ	
ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА.....	32
2.1. Стан готовності вчителів початкових класів до формування цифрового громадянства учнів.....	32
2.2. Організація формувального експерименту.....	35
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Сучасний цифровий світ змінюється шаленими темпами, трансформуючи якість життя, відношення, класичні педагогічні моделі. Важливо допомогти молодим людям скористатися позитивними можливостями цифрового життя – для навчання, соціального зв'язку, вивчення ідентичності та участі у громадянському житті.

Разом з перевагами, які надаються цифровими технологіями, з'являються і нові етичні дилеми та проблеми, такі як кібер-знущання, мова ворожнечі, порушення конфіденційності, цифрове відволікання уваги та інше, що виявляється як у закладах освіти, так і вдома. Сучасні вчителі та батьки отримують виклики, не тільки як осмислити цей новий світ, але й як надати дітям можливість відповідально використовувати технології для того, щоб бути цифровими громадянами.

Поняття цифрового громадянства досить нове. Воно пов'язано з технічними та етичними нормами відповідального використання технологій членами суспільства. Бути цифровим громадянином означає бути активним та відповідальним учасником в Інтернеті: шанобливим, поінформованим. Оскільки межі між цифровим життям та реальним життям зливаються, постає проблема підготовки молодих людей до використання технології для відповідальної та активної участі у житті громади.

В Європі проблема формування цифрового громадянина стала предметом широкого обговорення такими вченими як Дж.Коен, Е.Шмідт, Н.Кулдря, Х.Стефанса ще у 2014 році. Сам термін «цифрове громадянство» було введено в науковий обіг Карен Моссбергер, що передбачає високий рівень готовності до відповідального, безпечного і ефективного використання цифрових комунікацій. Складовими

елементами цифрового громадянства визначено рівний доступ до мережі Інтернет, можливість покупки і продажу товарів і послуг онлайн, обмін інформацією в цифровому просторі, цифрову освіту, цифрові права і обов'язки, цифрову безпеку. Цифровим громадянам також необхідний цілий комплекс навичок, знань, компетенцій і умов для повноцінного доступу до цифрових комунікацій.

Крім теоретико-психологічних досліджень було створено та апробовано у практиці роботи закладів освіти різного рівня декілька навчальних програм. В Україні тема цифрового громадянства привертає увагу фахівців близько трьох останніх років. Так, теоретичні норми і методичні рекомендації висвітлюються у роботах Н.Гущиної, О.Кузьмінської. У підручниках для початкової школи наявні поодинокі матеріали, які сприяють формуванню цифрового громадянства молодших школярів, але єдиної навчальної програми, нажаль, не створено. Тим більше, відсутність методичних рекомендацій для педагогів ускладнює вирішення окресленої проблеми і у позаурочний час. Актуальність і слабка вивченість питання актуалізували вибір теми нашого магістерського дослідження: **«Підготовка вчителя до формування цифрового громадянства учнів початкових класів».**

Робота виконана згідно з науково-дослідною темою кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету: «Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності сучасного педагога дошкільної та початкової освіти».

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та апробація заходів щодо формування цифрового громадянства учнів початкових класів.

Об'єкт дослідження – зміст, засоби і методи формування цифрового громадянства учнів початкових класів.

Предмет дослідження – система роботи вчителя щодо формування цифрового громадянства молодшого школяра.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати поняття «цифрове громадянство».
2. Визначити структуру цифрового громадянства учнів молодшого шкільного віку.
3. Розробити інструментарій для вчителя початкових класів щодо формування досліджуваного феномену у дітей.
4. Організувати експериментальне дослідження.
5. Розробити відповідні методичні рекомендації.

Експериментальна база та організація дослідження. Дослідно-експериментальною базою було обрано ЗЗСО I-III ступенів с. Садове Горохівської сільської ради Снігурівського району Миколаївської області педагогічний факультет Херсонського державного університету.

Апробація роботи. Загальні положення, результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти ХДУ, на регіональному науково-методичному семінарі «Формування дослідницьких компетентностей педагога дошкільної та початкової освіти», висвітлювалися у публікаціях автора.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА

1.1. Аналіз поняття «Цифрове громадянство»

Цифрове громадянство – це концепція, що визначає норми відповідального, ефективного і безпечного використання цифрових технологій, цифрових сервісів і послуг, участі в створенні цифрового контенту. Складовими цифрового громадянства є не тільки цифровий доступ і цифрові права, але й цифрова грамотність, цифрова безпека.

Тому важливі пошук і створення належного балансу між цифровими правами і новими цифровими можливостями. Формування культури цифрового громадянства передбачає системні зусилля з розвитку у молодого покоління ключових компетенцій, що дозволяють, по-перше, бути етичними, готовими підтримувати прийнятий в суспільстві і закріплений в законодавстві порядок взаємодії в інтернет-просторі; по-друге, створювати безпечні умови для себе та інших учасників онлайн-комунікації, усвідомлювати свою відповідальність за особисту безпеку і безпеку інших користувачів; по-третє, максимізувати можливості цифрового середовища для особистісного розвитку, здобуття освіти та поглиблення професіоналізації, створення бізнесу і т.ін., тобто підвищення ефективності в умовах цифрової епохи; по-четверте, вміти застосовувати державні та громадські інтернет-сервіси, що забезпечують залучення громадян в конструктивний діалог з владними структурами, – іншими словами, користуватися інструментами цифрової демократії. Отже, базовими сферами застосування культури цифрового громадянства є безпека, бізнес і демократія.

Категорія «цифровий громадянин» частіше застосовується в двох аспектах. По-перше, як статус, що отримується в зв'язку із застосуванням інтернет-комунікації. Іншими словами, цифровий громадянин прирівнюється до онлайн-користувача. Дана традиція вкорінена, перш за все, завдяки концепції Джареда Коена і Еріка Шмідта.

По-друге, до цифрових громадян зараховують представників так званого покоління Z, соціалізація яких співпала з епохою поширення масового Інтернету.

По-третє, цифрові громадяни згадуються в зв'язку з планами створення інфраструктури цифрового профілю громадянина [4].

Застосування категорії «цифрове громадянство» також характеризується багатоаспектністю. Одне з найбільш поширених тлумачень даного терміну пов'язане з реалізованою або запланованою практикою ряду держав, спрямованої на набуття статусу громадянина онлайн. Виходячи з цього, цифрове громадянство розуміється як цифровий порядок отримання правового статусу.

Крім цього, цифрове громадянство трактується як культурний феномен, що відображає соціалізацію нових поколінь під впливом цифрових комунікацій. У цьому сенсі цифрове громадянство наповнюється ціннісним і нормативним розумінням, а отже, здатне виконувати ряд регулятивних функцій.

Цифрова громадянськість може також розумітися як частина політичної субкультури, цілеспрямовано формується в цифровому середовищі політичними акторами, які здійснюють просування партійних брендів і іміджів політичних лідерів, переважно онлайн.

Нарешті, цифрова громадянськість в ширшому контексті розвитку цифрової демократії наповнюється змістом, пов'язаним з системними зусиллями держави, спрямованими на подолання недовіри до інституту виборів за допомогою розширення практик електронного голосування. В

даному випадку цифрова громадянськість розглядається і як інструмент, і як результат реалізації практик цифрової демократії [4].

Цифрове громадянство вимагає від держави встановлення правил захисту і безпеки даних громадян для цифрової взаємодії, включаючи право кожного на рівний доступ (подолання цифрового розриву між регіонами) і рівне використання можливостей, що надаються в цифрову епоху.

Цифрові громадяни повинні краще розуміти можливості і ризики цифрового середовища, брати участь у формуванні прав і обов'язків цифрового громадянства. Довіра, доступ, підзвітність, безпека і прозорість – все це найважливіші елементи цифрового громадянства.

Цифрові громадяни повинні знати свої права і домагатися підзвітності бізнесу і держави через правові інструменти. Держава і бізнес повинні забезпечувати належний захист прав і інтересів цифрових громадян на основі найкращих загальносвітових практик.

1.2. Модель цифрового громадянства

В усьому світі налічується 2 095 006 005 користувачів Інтернету, що також становить 30% усього людства. Є безліч пристроїв, які мають доступ до Інтернету. Соціальні мережі – це велика частина. Вашої цифрової ідентичності. Цифрове громадянство не закінчується в соціальних мережах. 42% дітей мають власний планшет. Час мобільних засобів масової інформації до 2017 року потроївся до 48 хвилин, до 2020 року – до 68. Вчителі повинні розуміти технології, щоб вони могли їх викладати.

Цифрове громадянство охоплює 20 компетенцій за демократичну культуру, часто іменованій CDC «метелик», описує чотири ключові області: цінності, ставлення, навички та знання та критичне розуміння(рис.1.1).

Рис.1.1.- Компетентності цифрового громадянина

Наведемо приклад правила, яке є наслідком розуміння комплексу компетентностей: поваги до людської гідності та прав людини; уміння співпрацювати; критичне мислення; громадянська свідомість; відкритість до інших культур, переконань і світогляду інших людей. Це закони про авторське право: постійно закріплена оригінальна робота; тільки власник авторських прав має право використовувати їх твір. Для того, щоб використовувати твір, ви повинні отримати дозвіл власника авторських прав. П'єси, музика, танці, фільми та шоу можуть бути захищені авторським правом. Ви не можете захистити ідею авторським правом. Ви можете захистити авторським правом форму, яку приймає ідея [16].

Зацікавлені сторони	Наслідки для політики та практики
Учні	<ul style="list-style-type: none"> - виховують і захищають себе; - організують справжню участь у житті громади; - розвивають і розширюють свої можливості з точки зору компетенцій;
Батьки	<ul style="list-style-type: none"> - долучаються до вирішення питань онлайн та офлайн; - допомагають дітям збалансувати соціальне та міжособистісне використання онлайн-технологій; - допомога школі щодо залучення та інформування цифрових громадян;
Вчителі	<ul style="list-style-type: none"> - розширюють свої знання та практику викладання засобами інтерактивних інструментів, якими користуються їх учні; - формують компетентності, необхідні для впровадження та оцінки цифрової освіти; - переосмислюють роль вчителів у цифрову епоху
Адміністрація закладу освіти	<ul style="list-style-type: none"> - розглядає всі варіанти найкращих практик стосовно цифрових ресурсів; - залучає батьків, вчителів, учнів, адміністраторів до прийняття рішень щодо безпечного, правового та етичного використання цифрової інформації та технологій в межах закладу освіти;
Науковці	<ul style="list-style-type: none"> - розробляють психолого-педагогічні ресурси в галузі цифрового громадянства; - локально розробляють ресурси для забезпечення максимальної залученості всіх суб'єктів освітнього процесу;
Підприємці	<ul style="list-style-type: none"> - беруть участь у нових сферах співробітництва для розширення прав та можливостей користувачів і захисту неповнолітніх; - підтримують відповідальність за створення відповідних умов для розвитку ефективного цифрового громадянства; - допомагають у розповсюдженні досвіду та ресурсів батьків та шкіл
Місцеві заклади позашкільної освіти	<ul style="list-style-type: none"> - розвивають формальну, неформальну та неофіційну систему освіти для формування практик цифрової грамотності дітей
Органи громадського врядування	<ul style="list-style-type: none"> - визначають права та обов'язки, яких мають дотримуватися діти в межах своїх компетенцій; - активно заохочують заклади освіти до навчання громадян у цифровій зоні
Органи національної влади	<ul style="list-style-type: none"> - сприяють формуванню основних прав та демократичності цінності за допомогою управління багатьох зацікавлених осіб

Рис.1.2.- Зацікавлені сторони та наслідки для політики та практики

Навчальна програма з питань громадянства, особливо громадянства на основі цифрових та соціальних технології стають все більш поширеними та, безперечно, незамінними інструментами для

орієнтації у сучасному світі. Сьогоднішня молодь обирає аспекти життя, глибоко пов'язані з мережевими технологіями. Маленькі діти взаємодіють із засобами масової інформації на ранніх стадіях життя.

Близько 98 відсотків дітей віком до 8 років проживають у домі з мобільними пристроями і телевізорами, і 42 відсотки дітей мають власні планшетні пристрої.

Діти віком від 5 до 8 років проводять в середньому майже три години на день, використовуючи екранні носії, причому одну годину того часу на мобільних пристроях. Хоча телебачення все ще домінує на екрані для молодших дітей, все більший відсоток використовують мобільні пристрої, щоб грати в ігри, взаємодіяти з програмами, читати книги, і дивитися відео, фільми.

Діти віком від 8 до 12 років проводять в середньому по шість годин на день за допомогою розважальних засобів масової інформації, і це збільшується до дев'яти годин на день для дітей віком від 13 до 18 років, які грають в ігри, розміщують публікації в соціальних мережах, переглядають відео тощо. Згідно з тим, як підлітки переходять до середньої та старшої школи, вони мають постійний цілодобовий доступ до друзів та однолітків через програми та мобільні пристрої, 45 відсотків підлітків кажуть, що вони в мережі «майже постійно». Сьогодні можна ідентифікувати користувача мережі за статтю. Наприклад, хоча і хлопчики, і дівчатка грають у відеоігри та використовують соціальні мережі, хлопчики частіше грають у відеоігри, тоді як дівчата частіше користуються соціальними мережами.

Сьогодні цифрові сліди молодих людей відрізняються тим, що вони часто змінюють образи протягом дня, завантажуючи групові фотографії та мітки один одного в постах. І використання ними додатків удосконалюється щодня (наприклад, використання геолокації для відстеження громадських зібрань в режимі реального часу; позначення друзів, які не є на зображеннях, щоб вони отримували push-сповіщення;

використання додатків для управління кількома обліковими записами, щоб вони могли навмисно розділити свою аудиторію).

Окрім динаміки серед друзів та груп однолітків, широкий світ також відіграє важливу роль в цифровому житті молодих людей. Поточний контекст ЗМІ, проблеми з фейковими новинами, політичні поляризація та активність навколо нагальних суспільних питань, включаючи контроль над зброєю, імміграцію, сексуальність переслідування, мова ворожнечі та расизм – включають динамічну цифрову складову. Незважаючи на складний контекст, оскільки тон і зміст публікацій у соціальних мережах можуть ввести в оману, залякати або переконати, є надії на позитивні можливості для молоді, коли справа доходить до голосу, діалог та громадянське залучення.

Навчальна програма з цифрового громадянства сприяє формуванню важливих навичок, необхідних сучасному громадянину. Дорослі часто відсутні або не знають деталей діяльності дітей під час взаємодії в Інтернеті. Відповідні освітні програми спрямовані на забезпечення молодих людей знаннями та навичками, які їм необхідні для того, щоб орієнтуватися в цифровому світі.

Навчальна програма з цифрового громадянства заснована на дослідженнях, мета яких: підтримка молоді у розвитку цифрових навичок, таких як створення надійного пароля, налаштування параметрів конфіденційності, оцінка довіри до веб-сайту, який послідовно нав'язує ідею, ідентифікує фішинг та приманку.

Для формування критичного мислення програма пропонує відповідні заходи і вправи: продумування можливих результатів перед розміщенням фотографії в Інтернеті або відповіддю на коментар; рішення відповідати чи ні, зробити паузу та розміркувати перед тим, як відповісти на гаряче повідомлення або образливий коментар; запитувати дозвіл на публікацію фотографії чи інформацію про когось іншого.

Ми вважаємо, що молоді цифрові громадяни повинні втілювати себе у всіх галузях життя: у школі, на спортивному майданчику та в громадах, а також у соціальних мережах та онлайн-заходах.

Ці розпорядження включені в навчальну програму та застосовані на практиці через відповідні заходи. Кожне заняття стосується одного або декількох положень.

Таблиця 1.1.

П'ять основних положень цифрового громадянства

КРОКИ	ДИСПОЗИЦІЇ, ЯКІ ВИ МОЖЕТЕ РОБИТИ
Уповільнюй і саморефлексувати	<p>Зверніть увагу на свою першу реакцію.</p> <p>Відсуньте своє перше враження.</p> <p>Визнайте, що ситуації можуть бути складними.</p> <p>Постійно підбивайте підсумки своїх звичок.</p> <p>Зверніть увагу на почуття «безпеки»</p>
Досліджуйте перспективи	<p>Будьте цікавими та відкритими.</p> <p>Подумайте про точки зору інших людей.</p> <p>Турбота про чужі почуття.</p> <p>Зважте цінності та пріоритети різних людей, а також свої власні.</p> <p>Розгляньте моральні, етичні та громадянські обов'язки.</p> <p>Відповідальність.</p>
Шукати факти та докази	<p>Розслідувати та розкривати відповідні факти</p> <p>Шукати та оцінювати інформацію з різних надійних джерел</p>

<p>Уявлення про можливі наслідки</p>	<p>Зважте докази з різних джерел</p> <p>Уявіть можливі напрямки дій</p> <p>Поміркуйте, як різні варіанти вибору відображають ваші цінності та цілі</p> <p>Будьте уважні до відповідальності перед собою та іншими</p> <p>Оцініть можливі наслідки</p>
<p>Вживати заходів</p>	<p>Визначтесь із напрямком дій, який відчуває себе позитивно та продуктивно</p> <p>Внесіть зміни в цифрові звички для підтримки добробуту</p> <p>Попросіть про допомогу, коли вона вам потрібна</p> <p>Будьте союзником і підтримуйте інших</p>

1.3. Стратегії формування цифрового громадянства

Викладаючи цифрове громадянство, доцільно зосереджувати увагу на поєднанні навичок та диспозиції – це потужний підхід, який допомагає учням розвивати «що» (навички), а також «чому» і «як» (диспозиції). Подібно до того, як ми вчимо дітей «зупинятися, дивитись і слухати», коли вони перетинають вулицю, освіченість у галузі цифрового громадянства вчить їх «гальмувати, робити паузи та думати» самостійно. Те, про що ми хочемо, щоб діти думали, буде залежати від ситуації, але ми навчаємо учнів різним стратегіям та звичкам для виховання цих рефлексивних умінь.

Навчальна програма з цифрового громадянства має в основі кола відповідальності (рис.1.3.) та три типи перспективної технології. Ці наскрізні камені працюють разом на уроках кожного класу рівня та з кожної теми.

Рис.1.3.- Кола відповідальності.

Наші звички та дії в галузі цифрових технологій впливають на нас самих, наших друзів та сім'ї, наші громади та невідомих людей по всьому світу.

Структура «Кола відповідальності» звертає нас до розгляду свого особистого добробуту через призму широких моральних, етичних та громадянських міркувань. Це означає, що ми несемо відповідальність не тільки за вплив наших дій на нас самих, а також на оточуючих.

Перспективні технології спрямовані на розвиток в учнів мислення, організацію практичної діяльності та вирішення цифрових дилем у своєму повсякденному житті.

1. Процедури мислення.

Процедури мислення – це короткі, доступні структури, які легко запам'ятовуються які спрямовують наше мислення до глибокого відображення. Ключовою метою навчальної програми є включення режимів мислення, які допомагають учням розробити п'ять диспозицій. У цифровому громадянстві ми часто закликаємо дітей «гальмувати, робити паузи та думати «у своєму цифровому житті». Так, на уроках доцільно використовувати конкретне мислення, щоб спрямувати мислення учнів у певних напрямках. Залежно від теми та питання, ці процедури допомагають учням реагувати як на союзників або на викривачів, коли трапляється кібер-залякування.

Наприклад, розгляд ситуації:

- Подумайте, перш ніж реєструватися в Інтернет-додатках, або обдуманно вирішуйте, чи ділитися фото, на якому є друзі.

Для того, щоб учні усвідомили, коли слід використовувати певні моделі поведінки, які вони засвоїли, їм потрібно розвивати чутливість, щоб бути настороженим до сигналів. Це стосується ситуацій, що викликають почуття дискомфорту, стурбованості, суму або тривоги. Завдяки такій діяльності на уроці учні вчаться, як використовувати відповідні процедури мислення, стикаючись із подібними моментами, щоб продумати свої почуття і ретельно обміркувати вибір.

Наприклад.

На уроці «Моє життя в соціальних мережах» учні розмірковують про те, як користуватися соціальними мережами позитивно і як негативна поведінка впливає на стосунки з друзями, родиною та громадою. Розглядається випадок тиску на конкретну особу в Інтернеті, що може спричинити почуття неадекватності та страху. На уроці діти

вчать розпізнавати моменти, коли соціальні медіа викликають негативні почуття та думки. Тоді учням пропонується застосовувати режим мислення «Відчуй, ідентифікуй, поміркую, застосуй» на їхні тривожні почуття.

- Відчуття: прислухайтеся до своїх емоцій: чи відчуваєте ви сум, незручність, тривогу, ревності, виключення, турбуєтесь? (Якщо ні, то які емоції найкраще вражають те, що ви зараз відчуваєте?)
- Ідентифікація: що сталося, що призвело до цього відчуття? Визначте причину: може ти або чи хтось інший щось сказав чи зробив?
- Поміркую: Поміркуюте про можливі відповіді: Які варіанти дій вам доступні? Які переваги чи недоліки – як для вас, так і для інших – ти можеш взяти?
- Застосуй: Ви готові рухатися вперед і вирішувати ситуацію так, щоб відчувати себе позитивним та продуктивним, для вас та для інших?

Ця особлива практика підтримує принципи «уповільнення», «дослідження» різних точок зору, «передбачення варіантів та можливих наслідків» та «вжиття заходів».

2. *Симулятивна діяльність*. Інша педагогічна практика, яка реалізується в навчальній програмі, включає симулятивну діяльність. Ці заходи є відповідними для розвитку, перевірені вчителем та призначені для виховання навички цифрового громадянства в учнів. Наприклад, багато уроків включають сценарії, що містять ситуації, які допомагають учням досліджувати різні перспективи, передбачувати варіанти та можливі наслідки (табл.1.2). Наприклад, особисті виклики використовуються коли учні розробляють особистий план балансу медіа, допомагаючи їм розмірковувати та «вживати заходів» у значущий спосіб.

Таблиця 1.2.

Приклади симулятивної діяльності

Аналіз зображення	Учні критично досліджують зображення, що імітують те, що може побачити учень в Інтернеті чи в соціальних мережах, щоб допомогти учням навички критичного мислення.
Особистий виклик	Учні формулюють індивідуальні цілі або завдання, які сприяють позитивним змінам.
Сценарії	Учні взаємодіють та розглядають короткі історії чи комікси, які містять інформацію про персонажі в ситуаціях, до яких діти можуть ставитись і реагувати на них.
Практичні уміння	Учні спільно розробляють і вивчають мову для використання в Інтернеті (наприклад, «я ще не мав досвіду ...» або «Я б відчув ...»), діляться своїми перспективами, організовують діалог або реагують на запити, які викликають у них почуття дискомфорту.
Сократичні бесіди	У форматі групової дискусії учні обговорюють ідеї в тексті, практикуються слухати один одного, знаходити спільну мову.
Відео	Учні дивляться та обговорюють відео реальних дітей, які діляться своїми точками зору стосовно проблем їхнього цифрового життя.

3. *Цифрові дилеми.* У своєму житті діти стикаються з проблемами або дилемами, які не обов'язково мають однозначну відповідь або рішення. Робота з дилемами надає молодим людям широкі освітні можливості. «Цифрові дилеми» – це яскраві випадки, які виникають у мережевому житті.

Типи цифрових дилем:

- Особисті дилеми – дилеми, пов’язані з часом перебування в Інтернеті; дискомфортом через присутність в очних зустрічах; цифровим слідом, ідентичністю та репутацією.
- Моральні дилеми – дилеми, що виникають між близькими друзями, партнерами, членами родини та інші так звані міцні зв’язки.
- Етичні дилеми – дилеми, які стосуються відношень між людьми, наприклад, мова ненависті та привласнення вмісту без авторства.
- Громадянські дилеми: включіть онлайн-сценарії, що порушують питання щодо свободи слова та інші громадянські свободи або які стосуються питань громадянської, політичної чи соціальної справедливості.

1.4. Навчальна програма формування цифрового громадянства

Google у співпраці з Альянсом із захисту користувачів в Інтернеті розроблений [навчально-методичний посібник «Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість»](#), який отримав гриф Міністерства освіти і науки України та «відзначений відповідним грифом Міжнародної спілки з використання технологій у сфері освіти.

Цей ресурс є надійним помічником учителю для підготовки учнів закладів загальної середньої освіти під час роботи в Інтернеті на рівні Стандартів ISTE. Посібник містить матеріали та методики, необхідні для викладання основ безпеки у всесвітній мережі. До послуг вчителя – плани уроків, тематика яких розроблена з використанням ключових принципів мережевого етикету й безпеки.

Автори ресурсу зосередили увагу користувачів на п'яти ключових темах:

- Діліться з обачністю (обачність в Інтернеті);
- Не піддавайтеся обману (пильність в Інтернеті);
- Бережіть свої таємниці (захист в Інтернеті);
- Круто бути доброзичливим ! (доброзичливість в Інтернеті);
- Сумніваєтеся? Спитайте! (сміливість в Інтернеті)» [15].

На основі зазначених розробок створено навчальну програму, яка складається з шести цифрових тем, що створюють можливості та проблеми для молоді згідно сучасних досліджень. Кожна тема розглядається в процесі розвитку.

1. Баланс ЗМІ та добробут.

Загальне занепокоєння, яке висловлюють батьки, вчителі та самі діти, – це величезна кількість часу, який діти проводять на зв'язку щодня. Доцільно дослідити, чим діти насправді займаються біля екранів для з'ясування балансу медіа: використання технологій таким чином, щоб відчувати себе здоровим та балансувати з іншими життєвими заходами (сім'я, друзі, школа, хобі тощо). Опитування дітей 10 років показало, що вони визначають почуття залежності від своїх пристроїв та занепокоєння щодо того, як технологія порушує інші види діяльності. Опитування батьків засвідчило, що 66 відсотків відчувають, що їх діти проводять занадто багато часу на мобільних пристроях. Це ж дослідження показало, що більше половини підлітків вважають, що соціальні мережі відволікають їх від інших важливих речей у житті, таких як виконання домашнього завдання або хатні обов'язки.

Соціальні медіа можуть бути не тільки хорошими чи поганими для певного учня: впливи можуть бути як позитивними, так і негативними і можуть змінюватися з часом. Це передбачає необхідність допомоги

учням навчитися аналізувати підсумки використання своїх соціальних медіа, керувати ними в Інтернеті, отримувати відповідний досвід.

Опитування також виявляють стурбованість учителів про вплив технологій на добробут та здоров'я дітей, а саме: постійний зв'язок учнів з своїми пристроями, багатозадачність учнів на уроці або під час виконання домашнього завдання, заміщення здорових навичок дозвілля на комп'ютерні ігри, порушення сну, і, потенційно, тривога, депресія тощо.

Крім того, розробляються пристрої, веб-сайти та програми способами, які можуть призвести до залежності та сприяти почуттю прив'язаності. Такі програми, як Snapchat та Instagram мають вбудовані функції, такі як лайки, моментальні смужки, попередження та сповіщення. YouTube і Netflix має функції автоматичного відтворення, які полегшують збереження відео без перерви. Привабливість цих програм досить сильна, і обізнаності не завжди достатньо, щоб уникнути звикання.

На основі існуючих та нових досліджень, що стосуються рівноваги та добробуту ЗМІ, навчальна програма передбачає стратегії, які включають:

- Основне запитання: Як я можу зробити час біля екрану корисним?
- Учні виходять за рамки екранного часу, щоб дослідити вплив, на своє цифрове життя і здоров'я, добробут та стосунки з іншими, а потім збалансувати час використання засобів масової інформації у повсякденному житті.
- Уроки характеризуються справжньою діяльністю, яка зосереджується на диспозиціях «уповільнення» та «вживання заходів». Учні гальмують, підводячи підсумки своїх звичок до цифрових медіа за допомогою аналізу засобів масової інформації, оцінки емоцій та вивчення того, як різні цифрові дії або підтримують, або заважають їхньому добробуту. Вони розробляють заходи, розробляючи особистий

медіа-план, включаючи симулятивну діяльність щодо усвідомлення відповідальності за власний баланс у ЗМІ.

2. Конфіденційність та безпека

Навчальна програма висвітлює проблему конфіденційності з двох сторін: конфіденційність даних та вплив приватності на цифрові сліди та репутацію учнів. Що стосується конфіденційності та безпеки, основна увага приділяється конфіденційності даних, яка охоплює практики, що забезпечують захист приватних даних молодих людей і захищає їх від ризику. Оскільки діти все частіше обмінюються інформацією в Інтернеті чи через реєстрацію в облікових записах, обмін даними про них у соціальних мережах, конфіденційність стає дедалі складнішою. Діти повинні навчитися практикам захисту приватного життя, змалку прищеплювати звички, які вони можуть перенести у доросле життя.

Як споживачі, ми всі маємо права на конфіденційність в Інтернеті. Діти, як найбільш уразливий контингент населення, мають бути обізнаними щодо даних про збір та використання інформації як в особистому, так і в освітньому контексті.

Відстеження та профілювання активності молодих людей в Інтернеті набули широкого поширення, незважаючи на закони про конфіденційність. Ігри, веб-сайти компаній та інші сайти, націлені на дітей – відстежують та збирають особисту інформації від дітей.

Крадіжка особистої інформації – ще один ризик конфіденційності в Інтернеті для дітей і підлітків. Можливо, це пов'язано з уразливістю дітей, що пов'язано із надмірним використанням особистої інформації в анонімному середовищі або з тим, що ними скористалися начебто для пошуку дружби в Інтернеті.

В одному дослідженні на основі інтерв'ю діти молодшого шкільного віку визнали важливість базових знань щодо конфіденційності, наприклад, не повідомляти своє ім'я, день народження чи адресу. Діти усвідомлювали важливість надійних паролів

та вимоги зберігати їх приватними. Більшість дітей покладаються на батьків для отримання інформації про конфіденційність, деякі діти надавали неправдиву інформацію (наприклад, фальшиве ім'я) для захисту своєї приватності або використовували додаткові запобіжні заходи, як-от пароль для свого пристрою, щоб захистити себе. Діти покладались на чіткі правила – а не на внутрішні норми – щодо розголошення інформації в Інтернеті, і вони згадали страх покарання як вирішальний фактор, а не розуміння реальних загроз для них.

Батьки, як правило, вважають, що вчити дітей про конфіденційність в Інтернеті треба тільки старших, і тим самим втрачають можливості розвивати необхідні звички з юного віку.

Шістдесят відсотків дітей – користувачів соцмереж зберігають свої профілі приватними, і більшість повідомляють про впевненість в управлінні налаштуваннями своєю приватністю.

Але фокус-групи показують, що досить великий відсоток дітей не розуміють, як використовується інформація, якою вони діляться на сайті соціальних мереж, третіми сторонами, і лише 9 відсотків «дуже стурбовані» доступом сторонніх осіб до інформації, якою вони діляться.

На основі досліджень конфіденційності та безпеки ключові навчальні стратегії включають:

- Основне запитання: Як я можу захистити та захистити приватні дані?
- Учні дізнаються про різницю між особистою та приватною інформацією та ризики обміну різними типами інформації в Інтернеті та переваги безпечного обміну в Інтернеті, такі як навчання.
- На заняттях акцентується увага на диспозиціях, що «уповільнюються» (ретельно продумуючи нюанси обміну приватною інформацією), «передбачення варіантів та можливих наслідків» (знання про можливі ризики обміну певною інформацією) та «вжиття заходів» (усвідомлення права на конфіденційність для себе та інших). Через

сценарії, відео та роздуми учні початкової школи вивчають правила конфіденційності даних та техніку безпеки, важливість надійних паролів (і недопущення спільного використання паролів) та способи їх розпізнавання, шахрайства, такі як фішинг та клікбейт.

3. Цифровий слід та ідентичність.

Дослідження особистості та самовираження є ключовими завданнями розвитку для молоді, у періоди переходу від дитинства до підліткового віку та до дорослого віку. Діти розвивають свою ідентичність з доступом до цифрових медіа як просторів для висловлення, трансляції та запису свого життя. Молодші діти можуть досліджувати свою особистість через типи вмісту, який вони споживають, або вибравши аватари використання в додатках або іграх. Діти старшого віку роблять селфі і ретельно вибирають, якими публікаціями поділитися. Дещо підлітки також транслюють у прямому ефірі через соціальні відео-чати та пряму трансляцію. Всі ці заходи роблять цифрові сліди дітей – унікальний слід їхньої діяльності в Інтернеті.

З одного боку, цифрові медіа – це важливий шлях для самовираження та творчого обміну. Двадцять сім відсотків підлітків кажуть, що соціальні медіа «надзвичайно» або «дуже» важливі для творчого самовираження. Люди які виростили в доцифровому світі, ймовірно, пам'ятають фотоколажі, дошки оголошень та альбоми. Сьогоднішні молоді люди так само цінують можливості зберігати та переглядати свої зображення, хоча і такі колекції часто приймають цифрові форми.

Хоча цифрові медіа надають простір для молодих людей для вивчення особистості, програми можуть обмежити їх. Деякі підлітки можуть відчувати тиск, щоб відповідати нормам ідеалізованого суспільства, коли вони представляють себе в Інтернеті. Сорок відсотків дітей зазначають, що у соціальних мережах відчують тиск на

розміщення лише вмісту, який змушує себе виглядати добре для інших, і 39 відсотків відчувають цей тиск на розміщення вмісту, який буде популярним, або отримувати вподобання.

Для управління цим тиском молоді люди часто використовують кілька облікових записів на різних платформах соціальних медіа для управління особистими висловлюваннями для різних аудиторій. Дорослі часто не знають про такі дії підлітків у мережі.

Крім того, той факт, що все, що розміщено в Інтернеті, є стійким, доступним для пошуку і тиражування сприяє бажанню дітей підвищити свій статус в Інтернеті. Одноразові коментарі, компрометуючі картинки (включаючи зображення з вечірок, сексуальні зображення та зображення, що містять алкоголь або наркотики), або оприлюднення ненависних поглядів, таких як расистські чи сексистські висловлювання, можуть спричинити виключення дітей з дитячого колективу і т.ін. Крім того, цифрові сліди не завжди перебувають під власним контролем дітей.

Виникають дилеми: чи повинні батьки чи вчителі контролювати цифрові сліди дітей, включаючи текстові повідомлення та акаунти в соціальних мережах, або такий моніторинг порушує конфіденційність молодих людей? Чи повинні люди зіткнутися з наслідками в подальшому житті за публікації в соціальних мережах, якими вони поділилися протягом шкільних років?

Замість того, щоб намагатися просто викликати страх перед неоднозначними майбутніми наслідками, вивчення цифрових слідів повинно відображати неприємні реалії сьогодення побудованого сліду та розумінням того, як швидко розвивається цифровий ландшафт.

На основі досліджень цифрових слідів та ідентичності, основні навчальні стратегії включають:

- Основне запитання: Як я можу відповідати за свою особисту інформацію в Інтернеті?

- Учні розглядають переваги та ризики спільного використання в Інтернеті та досліджують, як їх поведінка використовується у цифровій формі, впливає на їхнє почуття себе, їх репутацію та стосунки. Вони фокусуються щодо диспозицій «вивчення перспектив» та «передбачення можливих варіантів і впливів».

- Уроки містять справжню діяльність, включаючи цікаві відео та сценарії, які пропонують учням розглянути особисті, моральні та етичні проблеми, пов'язані з використанням їхніх особистих даних в Інтернеті.

- Учні початкових класів зосереджуються на визначенні поняття «цифровий слід», а через об'єktiv Кола відповідальності, вони замислюються про свою відповідальність перед собою і широке інтернет-співтовариство щодо цифрових слідів.

Відносини та спілкування. Як добре знають батьки, що підлітки витрачають все більше часу з друзями та на різні інтереси?

Сучасні підлітки також з'ясовують, як спілкуватися і здійснювати ці тісні стосунки за допомогою цифрових технологій та ЗМІ. Вони спілкуються з друзями через текстові повідомлення та соціальні мережі, засоби масової інформації та через ігри.

Діти мають неоднозначні погляди на позитивний та негативний вплив технологій та соціальних медіа на їх стосунки, хоча більшість підлітків говорять про соціальні мережі загалом. Головною причиною позитивного впливу на те, як вони почуваються в мережі є їх можливість спілкування з друзями та членами родини.

Опитування дітей-користувачів соціальних мереж свідчить про те, що соціальні медіа змушують їх почувати себе більше пов'язаними з інформацією про життя своїх друзів. Разом з цим, виявлено невеликий відсоток підлітків, у яких підвищені емоційні реакції на використання соціальних мереж. Соціальна ізоляція та страх пропустити – звичний і болючий досвід для багатьох підлітків, і вони посилюються в соціальних мережах в режимі реального часу.

З огляду на можливість цілодобового доступу до інших через смартфони та інші пристрої, молоді люди описують відчуття невизначеності та наголошують на тому, наскільки значущим для них є спілкування з близькими друзями.

Окрім того, що діти використовують соціальні медіа для особистого спілкування, підлітки знаходять нових друзів в Інтернеті. Інтернет-дружба часто народжується через спільні інтереси та / або спільних друзів.

Дорослі продовжують висловлювати занепокоєння щодо дітей, на яких націлюються онлайн-хижаки, хоча цей досвід є відносно рідкісним.

Підлітки також використовують соціальні медіа, щоб подружитися, «сподобатися», фліртувати, жартувати та знайомитися. Більше половини підлітків повідомляють, що використовують соціальні мережі для флірту чи спілкування з кимось, хто їх цікавить романтично. У деяких випадках флірт може перерости до більш ризикованого цифрового спілкування.

Учителі та батьки також стурбовані тим, як технології можуть зірвати традиційні відносини та зв'язок. Дійсно, підлітки віддають перевагу текстовим повідомленням як головній формі спілкування більше, ніж особистому спілкуванню. Допомога молодим людям зрозуміти переваги та недоліки віртуального та текстового спілкування, коли справа стосується їхніх стосунків. Важливим є відсутність невербальних сигналів для запобігання нерозуміння.

Підтримка дітей у вивченні та реалізації своїх інтересів на засадах безпеки в Інтернеті продовжує залишатися критично важливою.

На основі дослідження стосунків та спілкування, основні навчальні стратегії включають:

- Основне питання: Як я можу будувати позитивні стосунки?
- Студенти вивчають переваги та недоліки цифрових медіа, коли мова заходить про їх стосунки, вирішення ризикованих способів

розкриття інформації, таких як надмірне використання, встановлення меж з близькими друзями та побудова позитивних стосунків.

- Уроки містять відповідні сценарії та відео, на які учні можуть реагувати та «досліджувати перспективи», враховуючи точки зору інших людей разом з їхніми обов'язками перед собою та іншими (виділяючи кола відповідальності).

- Учні початкової школи зосереджуються на відмінностях між спілкуванням в Інтернеті, вербальним та невербальним спілкуванням, ще раз підкреслюючи важливість сприйняття поглядів інших людей та запобігання невідповідності.

4. Кібер-знуцання, цифрова драма та мова ворожнечі.

Так само, як знущання трапляються в шкільних коридорах або в школі, це також може відбуватися в Інтернеті та через текстові повідомлення. Кібер-залякування – це використання цифрових пристроїв, сайтів та програм для того, щоб залякувати, завдати шкоди та засмутити когось. Кібербулінг завдає почуття депресії, смутку, гніву та розчарування. Кібер-залякування також може вплинути на самооцінку, сприяти сімейним проблемам, порушувати академічні досягнення, призводять до шкільного насильства та породжують думки про самогубство. Досліджень щодо кібербулінгу дітей молодшого шкільного віку ще замало, але стосовно дітей середнього та старшого шкільного віку є дані про те, що 28 відсотків учнів стали об'єктами кібер-знуцань, і 16 відсоток учнів, визнаних у знущаннях над іншими.

Шкідлива і жорстока цифрова поведінка може приймати різні форми, від одноразових підлих коментарів до неодноразових та постійних знущань. Підлітки можуть використовувати термін «драма», щоб охопити цілий ряд поведінки, що пережили драму серед своїх друзів у соціальних мережах.

Незважаючи на те, що кібер-знуцання та цифрова драма не є новиною, вони продовжують залишатися важливим питанням для шкіл,

які борються з цим явищем. Особливо, коли проблеми з'являються в соціальних мережах, на противазі між тим, що відбувається вдома та школою. Окрім кібер-знущань, все більшу стурбованість викликає мова ненависті. Ці тенденції підкреслюють потребу в окремих підтримках, закріплених на мові ворожнечі та некультурності, підтримках, пов'язаних з кібербулінгом.

На основі дослідження з питань кібер-знущань, цифрової драми та мови ненависті, основні навчальні стратегії включають:

- Основне запитання: Як я можу бути добрим, поважним та ввічливим під час спілкування в Інтернеті?
- Учні розглядають теми щодо того, як ми спілкуємось в Інтернеті та як ми поведимось з іншими. Учні дізнаються, як бути союзником для інших, і вивчають стратегії для боротьби з жорстокістю в Інтернеті та підтримки позитивних інтернет-спільнот.
- Уроки містять симулятивну діяльність, спрямовану на сприяння диспозиції, включаючи «уповільнення», «вивчення різних перспектив», «передбачення варіантів та можливих наслідків» та «прийняття дії».
- За допомогою сценаріїв та відео, учні початкової школи досліджують, як негативна поведінка і знущання можуть відбуватися в Інтернеті, і як це змушує людей почуватися.

5. Новини та медіаграмотність

Новини та медіаграмотність охоплюють широкий набір навичок, пов'язаних з тим, як учні розуміють, оцінюють, створюють медіаповідомлення. Ця тема включає медіаграмотність, ставлення до новин, авторські права, виховання дітей як споживачів та творців медіа.

Здатність учнів оцінювати достовірність інформації в Інтернеті, визначення дезінформації, «фейкових новин» серед основних проблем є основними завданнями медіаграмотності. Хоча діти найбільше довіряють новинам, коли вони надходять від сім'ї, вчителів та інших

дорослих, слід формувати вміння взаємодіяти та дізнаватися про новини в Інтернеті.

Що стосується вирішення питання довіри до інформації, дослідження показують, що медіаграмотність має значення, а в деяких випадках має значення навіть більше, ніж політичні знання.

Діти, які мали досвід навчання, зосереджені на важливості та оцінці доказів новин в Інтернеті та публікації думок щодо оцінки достовірності інформації.

Важливим аспектом медіаграмотності є критичне мислення щодо засобів масової інформації та цифрових технологій. Оскільки більша частина галузі заснована на рекламі, розуміння реклами в цифрову епоху є важливий аспект навчання. Останніми роками спостерігався вибух рекламодавців для дітей, у тому числі через занурення, «рекламні ігри», вірусні повідомлення, персоналізовані рекламні оголошення в Інтернеті та націлювання за місцем розташування. Студенти потребують роз'яснень у розумінні того, як використовуються їх дані та як рекламодавці націлюють їх на Інтернет.

Вчителям теж потрібно допомогти учням усвідомити поняття «авторські права» та межі добросовісного використання чужої інформації, особливо коли учні використовують статті, книги та зображення у своїх навчальних завданнях і коли вони реміксують, змінюють чи творять щось нове.

Етичні аспекти своїх прав та обов'язків є важливою частиною медіаграмотності цифрових громадян.

На основі дослідження медіаграмотності, основні навчальні стратегії включають:

- Основне питання: Як я можу критично думати про те, що бачу і створюю?
- Учні розвивають навички та схильність до виявлення довіри та надійності до цифрових новин та джерел інформації та обмірковують

свої обов'язки як вдумливі творці та споживачі засобів масової інформації.

- Уроки зосереджуються на принципах «пошук фактів і доказів» та «вжиття заходів» та включають симулятивну діяльність з аналізом зображень, відео та сценаріями, які допомагають учням розвивати практичне застосування навичок медіаграмотності.

- Учні початкової школи зосереджуються на основних концепціях медіаграмотності, таких як визначення ЗМІ, розуміння маніпуляцій із фотографіями, як ефективно здійснювати пошук, їх права та відповідальність як творців цифрових технологій та розуміння основних елементів інтернет-новин.

Впровадження цифрового громадянства: цифрове громадянство викладається по-різному у різних школах, в тому числі на факультативних заняттях або консультаціях. Цифрове громадянство може також бути інтегрованим в навчальні програми з предметних областей, зокрема суспільствознавства, громадянських наук, математики.

Наприклад, вчителі початкових класів можуть представити кола відповідальності перед учнями, щоб вони розглянули більш широкі наслідки своїх онлайн-дій.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА

2.1. Стан готовності вчителів початкових класів до формування цифрового громадянства учнів

З метою з'ясування готовності вчителів початкових класів до формування цифрового громадянства учнів ми провели відповідне опитування. До основних питань віднесли розуміння цифрового громадянства, його складових; понять, що входять в нього; знання сучасних цифрових трендів.

Так, тільки 12% вчителів початкових класів дають чітке тлумачення основного поняття, 10% знають складові цифрового громадянства, пов'язуючи це з тим, що обізнані у змісті посібника для початкової школи «Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість. Посібник із цифрового громадянства й безпеки. Google Ukraine». Тільки 6% респондентів у роботі з молодшими школярами висвітлюють досліджуваний аспект: питання кібербезпеки, фішингу, мережевого етикету, тощо. Розуміння сучасних цифрових трендів наявне у 18% вчителів. Організацію роботи з батьками щодо формування у дітей цифрового громадянства відзначають лише 4% опитуваних.

Проведене дослідження засвідчило низьку цифрову культуру педагогів початкової школи, їх неготовність висвітлювати питання цифрового громадянства і безпеки(рис.2.1). Це вимагає організацію спеціальної роботи як з вчителями-практиками, так і зі студентами, майбутніми вчителями початкових класів.

Таку роботу ми представляємо етапно: формування відповідної цифрової і суспільствознавчої компетентності педагога, розробка

навчальної програми з цифрового громадянства, підготовка вчителів до формування досліджуваного феномену в учнів початкових класів.

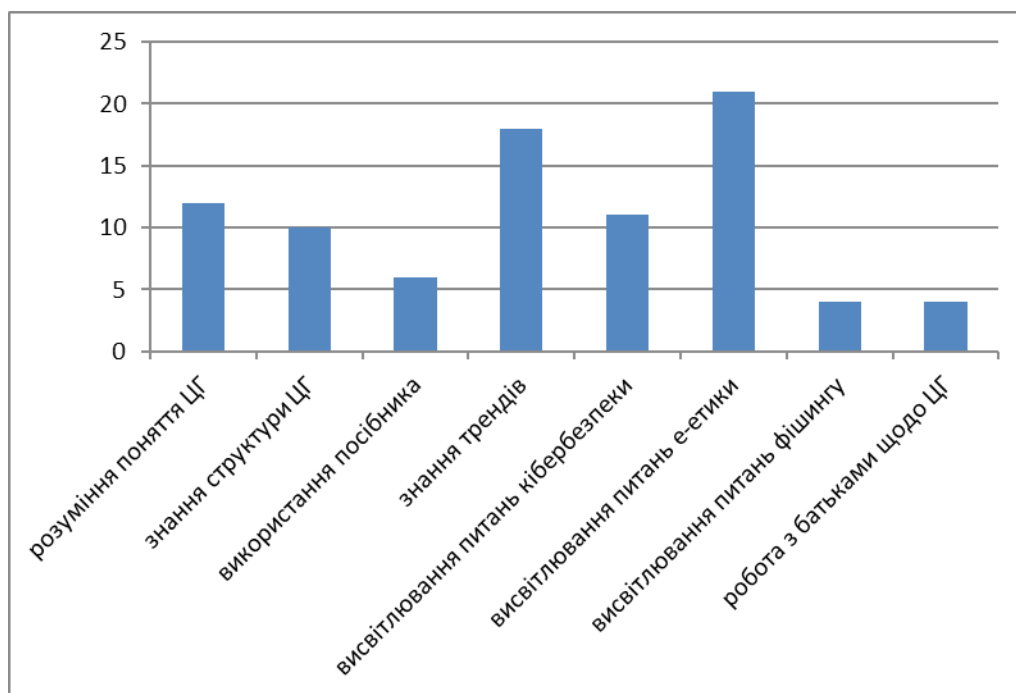

Рис.2.1.- Результати опитування вчителів щодо формування цифрового громадянства в учнів

Перш за все, ми виділили основні результати навчання з проблеми дослідження для добору відповідного змісту.

Цифрове громадянство являє собою набір фундаментальних цифрових життєвих навичок, якими обов'язково повинен опанувати кожен. Такі освітні можливості повинні бути безкоштовними і обов'язковими, особливо на ранніх стадіях, як основне право людини в епоху цифрових технологій.

Цифрова безпека особистості передбачає:

- в частині цифрового громадянства – здатність визначення, зменшення і управління ризиками (наприклад, кібербулінгу, переслідування), викликаними особистою поведінкою онлайн;
- в частині творчості – здатність ідентифікувати, пом'якшувати і контролювати ризики контенту онлайн (наприклад, шкідливий контент, створений користувачами, расистський (ненависницький) контент, зловживання іміджем);

- в частині цифрової конкурентоспроможності – здатність ідентифікувати, пом'якшувати і управляти комерційними або громадськими кібер-ризиками, наприклад, організаційними спробами фінансової експлуатації людей в фінансовому плані або за ідеологічними переконаннями, такими як мережевий маркетинг, онлайн-пропаганда або азартні ігри.

Цифрова комунікація передбачає:

- в частині цифрового громадянства – здатність розуміти природу цифрових слідів і їх реальні наслідки, відповідальне управління ними та активне формування позитивної цифрової репутації;

- в частині творчості – цифрове спілкування і співпраця – можливість ефективного використання технологій для спілкування і співпраці, в тому числі на відстані;

- в частині цифрової конкурентоспроможності – здатність ефективного спілкування з онлайн-аудиторією для обміну повідомленнями, ідеями та думками, щодо бізнесу або соціальних питань.

Протягом останніх років розмова про цифровізацію переважно орієнтована на обговорення ризиків, прийняла форму все більш цілісних дебатів про проблеми та можливості цифрових технологій для молоді та їхніх інтересів. Цей діалог спрямований на розгляд умов доступу в Інтернет молоді, ступеня їх залучення, рівня їхнього досвіду у використанні цих технологій, їх прав та обов'язків, різновидів їх занять в творчому, змістовному і відповідальному способах участі.

Такі концепції, як цифрове громадянство, цифрова грамотність і нова медійна грамотність були використані для угруповання навичок, а також для їх організації в рамках освітніх програм, які можуть бути реалізовані в формальних і неформальних навчальних середовищах [16].

2.2. Організація формувального експерименту

Для організації формувального експерименту ми на основі аналізу існуючих джерел виокремили основні теми, опанування яких дозволить педагогам сформувати власні знання, уміння і навички з цифрового громадянства.

У 2019 ISTE видало «Посібник з цифрового громадянства для шкільних лідерів: стимулювання позитивної взаємодії в Інтернеті», в якому дається ключове поняття: «Цифрове громадянство – це норми для належного, відповідального і впевненого використання технологій, які постійно розвиваються».

Колишню версію елементів структури автори доповнили трьома пунктами S3:

- Safe – безпечний (захисти себе, захисти інших);
- Savvy – розсудливий (навчи себе, навчи інших);
- Social – соціальний (поважай себе, поважай інших) [10].

Узагальнений зміст програми представлено на рис.2.2. Згідно до розробленого змісту ми протягом 2019-2020 навчального року включали у план роботи методичного об'єднання Садового ЗЗСО I-III ступенів Снігурівського району Миколаївської області питання, пов'язані з історією виникнення, сутністю, структурою, засобів, методичного супроводу програми формування цифрового громадянства.

Теми цифрового громадянства	<p>Баланс ЗМІ та добробут</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підлітки відчувають залежність від технологій. • Програми розроблені так, щоб підлітки формували таку залежність
	<p>Конфіденційність та безпека</p> <ul style="list-style-type: none"> • Діти використовують фальшиві імена для захисту. • Кількість дітей соціального страхування більше схильна до викрадення через чисті записи.
	<p>Цифровий слід та ідентичність</p> <ul style="list-style-type: none"> • Слід: ключові завдання розвитку для молоді. • Інтернет-безпека: цифрові медіа надають простір для молодих людей для вивчення особистості • Конфіденційність: підлітки можуть відчувати тиск, щоб відповідати ідеалізованим суспільним нормам, коли ви в Інтернеті.
	<p>Стосунки та спілкування</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підлітки використовують Інтернет для формування тісніших стосунків. • Вихователі та батьки стурбовані тим, як технології та текстові повідомлення вплинуть на спілкування віч-на-віч.
	<p>Зловживання в Інтернеті, цифрова драма, мова ворожнечі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Соціальні медіа піддають підліткам ненависні висловлювання із зростанням темпів. • Студентів слід навчити досліджувати різні перспективи та деескалювати сценарії
	<p>Новини та медіаграмотність</p> <ul style="list-style-type: none"> • Діти вважають, що соціальні медіа – це те місце, де діти намагаються отримати свою інформацію. • Потрібно знати, що таке достовірні джерела.

Рис.2.2.- Темі програми з цифрового громадянства і очікувані результати

Особлива увага приділялася залученню батьків та сімей.

Батьки мають багато занепокоєнь щодо ЗМІ, включаючи вплив на дітей інформації насильницького та сексуального вмісту, щодо того, що діти проводять занадто багато часу за екранами та піддаються матеріалізму та споживацтву.

Однак більшість батьків також бачать цінність технологій у підтримці навчання та творчості. Батьки звертаються до шкіл за порадами щодо керування використанням дітьми засобів масової інформації.

Як частина загального підходу до цифрового громадянства, школи можуть залучати батьків та вихователів до спільної діяльності. Тут не існує універсального підходу залучення батьків, оскільки кожна родина є унікальною. Постійна підтримка батьків життєво необхідна з кількох причин. Перш за все, складні цифрові ситуації, конфлікти в Інтернеті або драми серед однокласників часто динамічно розвиваються в школі та поза нею. Отже, спілкування та партнерство між школами та батьками є необхідною умовою підтримки молоді.

По-друге, багато молодих людей відчують, що їхні батьки не «розуміють», або не оцінюють як переваг, так і особливих проблем, з якими стикаються молоді люди у програмах соціальних медіа та ігрових платформах. Цей розрив може перешкодити дітям шукати підтримку у батьків просити поради.

По-третє, у молодих людей є власні розчарування, які пов'язані з спостереженням руйнівних цифрових звичок батьків (наприклад, батько відволікається від керування автомобілем або постійно перебуває на своєму пристрої, не звертаючи на дітей уваги, погіршення стосунків із батьками тощо).

Моделювання батьками цифрових звичок та способу їх управління використання власного пристрою впливає на сімейні стосунки. В опитуванні керівники шкіл та вчителі зазначають нові проблеми, пов'язані з поведінкою батьків в Інтернеті, які надсилають скарги чи образливі слова, коментарі в соціальних мережах щодо шкільної політики, лідерів або вчителів. Як свідчить практика, поведінка батьків в Інтернеті може вплинути на психологічний клімат в шкільному колективі.

Повторне опитування вчителів показало значну позитивну динаміку у рівнях сформованості грамотності у галузі цифрового громадянства. Зазначимо і зріст мотиваційної складової у підготовці вчителів, пов'язаний з зацікавленістю педагогів новою темою. Система

підготовки довела, що вчителі не тільки сформували власну компетентність з проблеми дослідження, але й отримали методичний інструментарій для відповідної роботи з учнями початкових класів(рис.2.3).

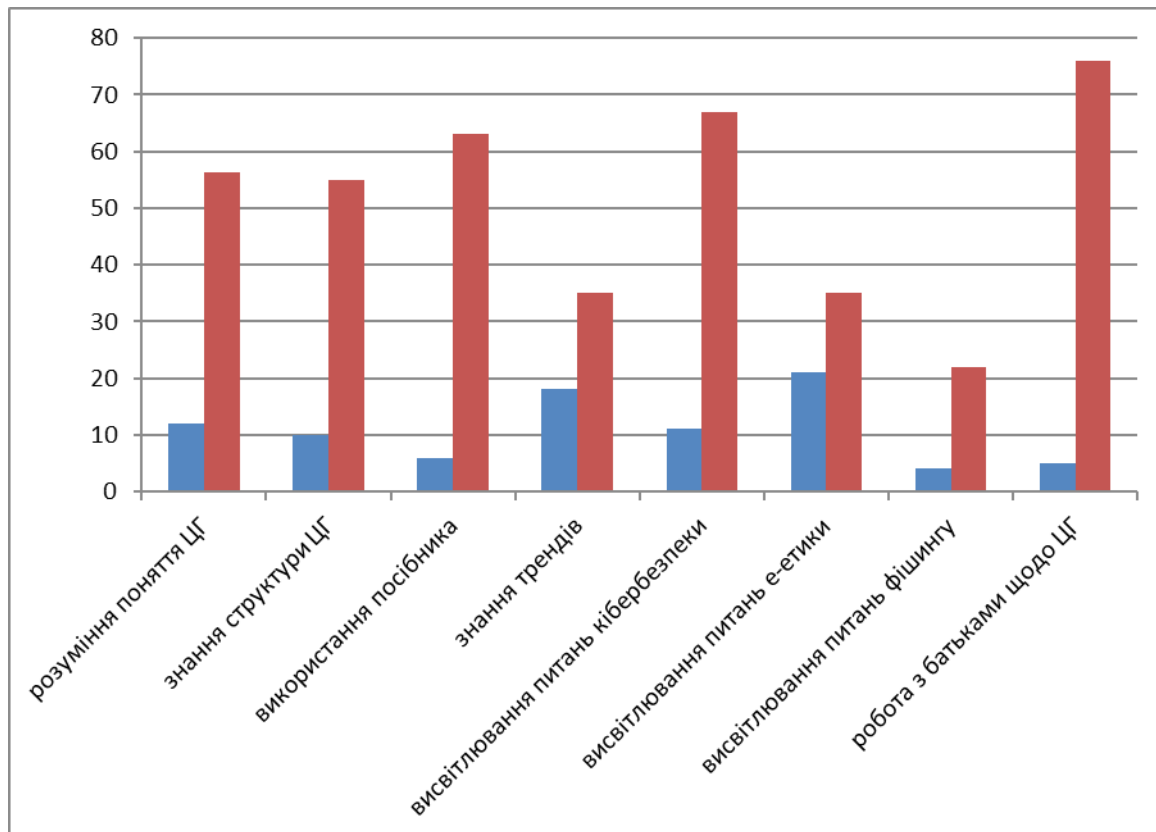

Рис.2.3.- Динаміка рівнів сформованості компетентностей педагогів у галузі цифрового громадянства

Відношення людини з цифровими технологіями, – це те, що може формуватися цілеспрямовано за допомогою регулярної взаємодії з ними. Це здатність отримувати і застосовувати нові знання і навички: соціальні, мобільні, аналітичні і, останнім часом в цей перелік в особливому статусі увійшли кібербезпека і безпека особистості. При цьому вдосконалення знань і навичок має відбуватися як на індивідуальному, так і на організаційному рівнях. Школи повинні включити в свої навчальні програми курси, пов'язані з сучасними технологіями: як ефективно і правильно використовувати соціальні мережі; як створювати цифрову ідентичність і підтримувати мережеву репутацію. При цьому важливо оцінювати можливості штучного

інтелекту, плюси і мінуси інтернету речей, віртуальної і доповненої реальності, звертаючи увагу на аспекти, спрямовані на виховання та підтримання здорового способу життя, наприклад, на цифрову детоксикацію.

Завдяки такому підходу учні отримають не тільки необхідні практичні знання і навички, які їм знадобляться у майбутній діяльності, але й будуть підготовлені до здорового та активного життя в оцифрованому світі.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі цифрове життя молодих людей формує їх як цифрових громадян. Система відповідальності спонукає учнів розглянути вплив їхнього вибору на них самих і на інших людей. Ми виступаємо за перспективні педагогічні практики, включаючи використання мислення, симулятивну діяльність та цифрові дилеми як потужні засоби, які допоможуть учням розвинути необхідні навички, включаючи «уповільнення», «вивчення перспектив», «пошук фактів і доказів», «передбачення варіантів та можливих наслідків» та «прийняття рішень, коли дорослих немає поруч, щоб сказати «думай перед тим, як розмістити повідомлення».

Важливо, допомогти молодим людям скористатися позитивними можливостями цифрового життя – для навчання, соціального зв'язку, вивчення ідентичності та участі у громадянському житті.

У роботі розглянуто окремі елементи, складові в частині організації навчання та регулювання, а також стандартизації питань, пов'язаних із забезпеченням безпеки перебування дітей в сучасному цифровому світі, який активно еволюціонує. І в цьому питанні одним із обов'язкових завдань закладів освіти є формування в учнів цифрового громадянства, щоб вони могли легко адаптуватися до змін, що відбуваються і справлятися з потенційними технологічними погрозами.

Категорія «цифрове громадянство» характеризується багатоаспектністю. Одне з найбільш поширених тлумачень даного терміну пов'язане з реалізованою або запланованою практикою ряду держав, спрямованої на набуття статусу громадянина онлайн. Виходячи з цього, цифрове громадянство розуміється як цифровий порядок отримання правового статусу.

Цифрове громадянство охоплює 20 компетенцій, які охоплюють чотири ключові області: цінності, ставлення, навички та знання та критичне розуміння.

Навчальна програма з цифрового громадянства заснована на дослідженнях, мета яких: підтримка молоді у розвитку цифрових навичок, таких як створення надійного пароля, налаштування параметрів конфіденційності, оцінка довіри до веб-сайту, який послідовно нав'язує ідею, ідентифікує фішинг та приманку.

Для формування критичного мислення програма пропонує відповідні заходи і вправи: продумування можливих результатів перед розміщенням фотографії в Інтернеті або відповіддю на коментар; рішення відповідати чи ні, зробити паузу та розміркувати перед тим, як відповісти на гаряче повідомлення або образливий коментар; запитувати дозвіл на публікацію фотографії чи інформацію про когось іншого.

Ми вважаємо, що молоді цифрові громадяни повинні втілювати себе у всіх галузях життя: у школі, на спортивному майданчику та в громадах, а також у соціальних мережах та онлайн-заходах.

Викладаючи цифрове громадянство, доцільно зосереджувати увагу на поєднанні навичок та диспозиції – це потужний підхід, який допомагає учням розвивати «що» (навички), а також «чому» і «як» (диспозиції). Подібно до того, як ми вчимо дітей «зупинятися, дивитись і слухати», коли вони перетинають вулицю, освіченість у галузі цифрового громадянства вчить їх «гальмувати, робити паузи та думати» самостійно. Те, про що ми хочемо, щоб діти думали, буде залежати від ситуації, але ми навчаємо учнів різним стратегіям та звичкам для виховання цих рефлексивних умінь.

Теми, які розглядаються у програмі є універсальними і представлені для різних вікових груп. Це теми: Баланс ЗМІ та добробут, Конфіденційність та безпека, Цифровий слід та ідентичність, Кібер-

знуцання, цифрова драма та мова ворожнечі, Новини та медіаграмотність.

З метою з'ясування готовності вчителів початкових класів до формування цифрового громадянства учнів ми провели відповідне опитування. До основних питань віднесли розуміння цифрового громадянства, його складових; понять, що входять в нього; знання сучасних цифрових трендів.

Так, тільки 12% вчителів початкових класів дають чітке тлумачення основного поняття, 10% знають складові цифрового громадянства, пов'язуючи це з тим, що обізнані у змісті посібника для початкової школи «Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість. Посібник із цифрового громадянства й безпеки. Google Ukraine». Тільки 6% респондентів у роботі з молодшими школярами висвітлюють досліджуваний аспект: питання кібербезпеки, фішингу, мережевого етикету, тощо. Розуміння сучасних цифрових трендів наявне у 18% вчителів. Організацію роботи з батьками щодо формування у дітей цифрового громадянства відзначають лише 4% опитуваних. Проведене дослідження засвідчило низьку цифрову культуру педагогів початкової школи, їх неготовність висвітлювати питання цифрового громадянства і безпеки. Це актуалізувало організацію спеціальної роботи як з вчителями-практиками, так і зі студентами, майбутніми вчителями початкових класів.

Таку роботу ми організували в декілька етапів: формування відповідної цифрової і суспільствознавчої компетентності педагога, розробка навчальної програми з цифрового громадянства, підготовка вчителів до формування досліджуваного феномену в учнів початкових класів.

Згідно до розробленого змісту ми протягом 2019-2020 навчального року включали у план роботи методичного об'єднання Садового ЗЗСО І-ІІІ ступенів Снігурівського району Миколаївської області питання,

пов'язані з історією виникнення, сутністю, структурою, засобів, методичного супроводу програми формування цифрового громадянства.

Повторне опитування вчителів показало значну позитивну динаміку у рівнях сформованості грамотності у галузі цифрового громадянства. Зазначимо і зріст мотиваційної складової у підготовці вчителів, пов'язаний з зацікавленістю педагогів новою темою. Система підготовки довела, що вчителі не тільки сформували власну компетентність з проблеми дослідження, але й отримали методичний інструментарій для відповідної роботи з учнями початкових класів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем, пов'язаних з формуванням цифрового громадянства. Наразі відкритими є питання інтеграції основних засад цифрового громадянства у зміст освітніх компонент початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданова Д.А. Информационные технологии и образование в Евросоюзе: формирование новых профессионалов. Системы и средства информатики. 2016; 26(2): 171-180.
2. Богданова Д.А., Буркатовская Г.Р. От классификации Интернет рисков – к концепции цифрового гражданства. Народное образование. 2017; (8): 147-153.
3. Богданова Д., Березина Н. Опыт формирования цифровой и медиаграмотности: на пути к цифровому гражданству. Конференция ПТЕ2014. Москва. 2014. 14-15 октября.
4. Бродовская Е.В. Цифровые граждане, цифровое гражданство и цифровая гражданственность/Елена Викторовна Бродовская // Власть. – 2019. – Вып.4. – С.65.
5. Выготский Л.С. Умственное развитие детей в процессе обучения: Сб. статей. / Л.С.Выготский. – М.: Учпедгиз, 1935. – 135 с.
6. Гавриш І., Кириленко С. Інноваційні освітні проекти – кроки до світових стандартів освіти (науково-педагогічний проект «Інтелект України»)/ Ірина Гавриш, Світлана Кириленко // Рідна школа. – №10. – 2013. – С.3-8.
7. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
8. Детский Рунет 2019. Отраслевой доклад. Институт исследований Интернета. 2020. Март. [Электронный ресурс]. URL: <https://internetinstitute.ru/wpcontent/uploads/2020/03/ChildRunet-2019-26032020.pdf>
9. [Ерін Вілкі](https://www.commonsense.org/education/articles/7-easy-ways-to-get-families-on-board-with-digital-citizenship). Зробіть цифрове громадянство пріоритетом у школі та вдома. – Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://www.commonsense.org/education/articles/7-easy-ways-to-get-families-on-board-with-digital-citizenship>

10. Концепція «Нова українська школа». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua> › Середня освіта › Реформа середньої освіти.
11. Король В. 8 навичок, які дитині необхідно мати в цифрову епоху. Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://uamodna.com/articles/8-navychok-yaki-dytyni-neobhidno-maty-v-cyfrovu-epohu/>
12. Коэн Дж., Шмидт Э. 2013. Новый цифровой мир. М.: Манн, Иванов и Фербер. 368 с.
13. Навчання цифрових громадян у сучасному світі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://d1e2bohyu2u2w9.cloudfront.net/education/sites/default/files/tlr_component/common_sense_education_digital_citizenship_research_backgrounder.pdf
14. Нова українська школа. Концепція. – Заголовок з екрану: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
15. Обачність. Пильність. Захист. Ввічливість. Сміливість. Посібник із цифрового громадянства й безпеки. Google Ukraine. – Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://lib.imzo.gov.ua/metodichn-materiali/obachnst-pilnst-zakhist-vvchlivst-smlivst-posbnik-z-tsifrovogo-gromadyanstva-y-bezpeki/>
16. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. Рекомендації / [В.Ю.Биков, О.В.Білоус, Ю.М.Богачков та ін.]; за заг. ред. В.Ю.Бикова, О.М. Спіріна, О.В. Овчарук. – К.: Атіка, 2010. – 88 с.
17. Проєкти. Міністерство та Комітет цифрової трансформації. – Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://thedigital.gov.ua/projects>
18. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з LEGO» / Рома О.Ю., Близнюк В.Ю., Борук О.П., – theLEGO® Foundation, 2016. – 140 с.

19. Рамка компетентностей для культури демократії. – Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/rf-cdc-vol-1-/1680966746>
20. Рекомендації щодо навчання цифрового громадянства. – Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/16809382f9>
21. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования. / С.Л.Рубинштейн. – М.: Изд. Акад. Наук СССР, 1958. – 146 с.
22. Саган О.В. Методика навчання інформатики в початкових класах / О.В.Саган // Інформатика в школі. – №8 (104). – 111с.
23. Сайт Міністерства освіти і науки України. [Нормативно-правова база](#). Інформаційні матеріали. [Електронний ресурс] режим доступу <http://www.mon.gov.ua/laws/education/>
24. Трансформація освіти в усьому світі. Ел.ресурс. – Режим доступу: https://globaldigitalcitizen.org/?password-protected=login&redirect_to=http%3A%2F%2Fglobaldigitalcitizen.org%2F
25. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади. Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. – Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
26. Competences for democratic culture – Living together as equals in culturally diverse democratic societies (2016), Council of Europe, Strasbourg.
27. Digital competences – Self-assessmentgrid. EUROPASS. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://europass.cedefop.europa.eu/> – Заголовок з екрану.
28. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe”, Author: Anusca Ferrari, Editors: Yves Punie and Barbara N. Brečko, (2013), European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies.

29. Education and skills online assessment. The Online Version of PIAAC. A joint Initiative of the OECD and the European Union. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.oecd.org/skills/ESonline-assessment/>
30. Glossary. – Quality in education and training. – European Centre for the Development of Vocational Training, 2011. – (P. 23 – 24) (157 p.).
31. Learning and Skills for the Digital Era. – Электронный ресурс. – Режим доступа: – <https://ec.europa.eu/jrc/en/research-topic/learning-and-skills>.
32. Sagan, Olena; Yakovleva, Svitlana; Anisimova, Elena; Balokha, Alona y Yeremenko, Halyna. Digital didactics as a new model in the theory of education. Revista Inclusiones Vol: 7 num Especial (2020): 193-204.
33. Sagan O. The Formation of Digital Competence by Means of Open Educational Resources/ Sagan Olena, Kabelnikova Natalia, Liba Oksana, Liba Natalia // International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)', ISSN: 2278–3075 (Online), Volume-9 Issue-2, December 2019, Page No. 2261-2264.
34. Stephanie Carretero, Riina Vuorikari, Yves Punie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. – 48 p.
35. The Europass documents. Электронный ресурс.-Режим доступа: <http://europass.cedefop.europa.eu/documents/>
36. Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Vanden Brande, G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/ – 44 p.
37. O. Sagan, O. Los, O. Kazannikova, I. Raievska. [A SYSTEM OF EFFECTIVE TASKS IN BLENDED LEARNING ON THE BASIS OF BLOOM'S TAXONOMY](#). E-learning and STEM Education Scientific

Editor Eugenia Smyrnova-Trybulska "E-learning", 11, Katowice-Cieszyn
2019, pp. 171-187 DOI: 10.34916/el.2019.11.12

38. Olena Sagan, Yaroslav Nahrybelniy, Inna Nahrybeina, Valentyna Fediaieva, Natalia Liba, Natalia y Kabelnikova. Digital educational environment as a system-forming element of digital didactics. *RevistaInclusiones*. Vol: 7 num Especial (2020): 282-290.

ДОДАТКИ

Додаток А

«Як захистити свою сторінку від кіберзлочинців?»

По-перше, не слід публічно вказувати в соцмережах особисту інформацію – адресу, мобільний телефон, номер школи, назву гуртка, який ти відвідуєш. Те ж саме стосується і геолокацій – обережно проставляй їх на фото, намагаючись не викривати конкретних місць, де ти часто буваєш, адже злочинці можуть використати ці дані для переслідувань.

По-друге, не відкривай свої сторінки в соцмережах для усіх користувачів – обмеж доступ тільки для друзів. Намагайся не додавати у друзі людей, яких не знаєш офлайн. Не відповідай на заявки у друзі та повідомлення, які видаються тобі підозрілими.

По-третє, слідкуй за тим, аби не зберігати паролі до своїх сторінок на гаджетах спільного користування (наприклад, у бібліотеці чи школі). Не залишай на них свої сторінки відкритими. рекомендуємо не робити цього навіть на власних гаджетах, адже їх можуть вкрати чи загубити.

Як зупинити фейків, що створили профілі і завантажують туди мої фото?

Якщо ти помітив сторінку в соцмережах, власник якої видає твої фото за свої, ти можеш звернутись до адміністрації соцмережі. Надавши документи, що підтверджують твою особу, та вказавши першоджерела своїх фото (часто достатньо звірити дати їх публікації), ти доведеш, що інша сторінка – фейкова.

Також варто попередити близьких людей про існування такої сторінки. Можливо, злочинець, що створив її, спробує зв'язатись із ними, використовуючи твоє ім'я та фото. Їм слід знати, що все, що він пише – неправда.

Не намагайся коментувати чи ставити вподобання на фейковій сторінці – таким чином ти привернеш до неї ще більше уваги.

Що варто знати про налаштування приватності у соцмережах та месенджерах?

Ключем до безпечного Інтернету є захищена особиста сторінка в соцмережах та месенджерах. Отож, що варто пам'ятати про налаштування приватності?

По-перше, варто закрити сторінку від усіх користувачів, які не входять до списку друзів.

По-друге, будь обережним(ою) із налаштуваннями геолокації, особливо в соцмережах, що можуть відкривати її за замовчуванням (як-от Snapchat). Радимо ставити її лише в особливих випадках та не обмежувати певним місцем – наприклад, достатньо вказати “Київ” та не вказувати конкретну будівлю, де ти живеш. Це стосується також і фото на впізнаваній локації – якщо ти в один і той самий час регулярно буваєш в одному місці (наприклад, відвідуєш широковідомий спортзал), не варто розкривати це на своїй сторінці. Подібні фото з геолокацією часто використовують сталкери (переслідувачі).

По-третє, радимо закрити можливість коментування – краще для усіх, окрім близьких друзів. Саме з коментарів під фото кіберзлочинці часто розпочинають знайомство.

Як видалити небажане фото з Інтернету?

На жаль, те, що раз потрапило до Інтернету, доволі важко звідти видалити. Проте певні способи зарадити у ситуації, коли туди потрапили інтимні фото, є.

По-перше, слід негайно видалити фото з їхнього першоджерела. Якщо це був чат у соцмережі чи месенджері, то за можливості видали фото для всіх його учасників.

Якщо фото було взяте з вкраденого гаджету, рекомендуємо звернутись до Поліції та повідомити про це. Якщо ти бачиш свої фото у соцмережах, надсилай на них скарги до адміністрації, вказуючи, що матеріали були узяті без твоєї згоди. Якщо ж на форумі чи веб-сайті – звертайся до технічної команди ресурсу. Намагайся не привертати уваги до фото та відео, коментуючи публікації із ними, адже так їх побачить ще більше людей. Якщо твої фото розповсюджує хтось знайомий – наприклад, однокласник – можна звернутись до його батьків разом із дорослими, яким ти довіряєш».

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Кушнір Вікторія Олегівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

11.11.2020
(дата)

(підпис)

Вікторія КУШНІР
(ім'я, прізвище)